

a plotů, dvory zemědělských objektů, pustá místa v sídlištích, podél cest. Vyskytuje se na půdách čerstvě vlhkých i vysýchavých, neutrálních nebo slabě zásaditých, lehčích hlinitých nebo písčito-hlinitých v teplejších oblastech ve společenstvech tříd *Chenopodietea* a *Artemisietea vulgaris*, též ve společenstvech ruderalizovaných lemů třídy *Gallio-Urticetea*.

Rozšíření v ČR: Pěstován v zahrádkách jako okrasná rostlina a nezřídka zplaňující, často jde o náhodný a dočasný výskyt, trvaleji však v teplejších oblastech. Většina lokalit je z období posledních 40 let.

T: 4b. Lab. střed. (Litoměřice; Opárenské údolí), 7c. Slán. tab. (Smečno), 8. Čes. kras (Vonoklasy; Mořina; Dolní Roblín), 11b. Poděb. Pol. (Čelákovice). – M: 26b. Čes. les (Klenčí pod Čerchovem), 34. Plán. hřeb. (Plánice; Myslív), 36a. Blat. (Blatná; Hajany), 39. Třeboň. pán. (Jindřichův Hradec; Lomnice nad Lužnicí), 42b. Táb.-vlaš. pah. (Obrataň; Mladá Vožice), 43a. Čert. břem. (Jetřichovice), 67. Českomor. vrch.

(Polná), 59. Orl. podh. (Zdobnice). – O: 88g. Hornovlt. kotl. (Volary; Černá v Pošumaví).

Celkové rozšíření: Primární areál je v temperátním pásu v Asie od Mandžuska, Sachalinu po stř. Čínu; druhotně je rozšířen v s. a stř. Evropě a roztroušeně i na Sibiři mimo nejsevernější oblasti. – Mapy: MEUSEL et al. 1978:358.

Poznámka: Z čeledi *Convolvulaceae* se u nás jako okrasná popínavá rostlina pěstuje *Ipomoea purpurea* (L.) ROTH Bot. Abh. 27, 1787 – povijník nachový [syn.: *Convolvulus purpureus* L. Sp. Pl. 219, 1753. – *Pharbitis purpurea* (L.) VOIGT Hort. Suburb. Calc. 354, 1845]. Jednoleté byliny s lodyhou ovíjivou, 1–3 m dl., po celé délce hustě štětinatou nazpět odstávajícími trichomy. Listy dl. řapíkaté, s čepelí celokrajnou, měkce chlupatou, na bázi šir. srdčitou. Květenství úžlabní, stopkatá, jednokvětá nebo 2–3květá. Kališní cípy vejčité kopinaté, na bázi štětinaté; koruna zvonkovitě nálevkovitá, 4–6 cm dl., purpurově červená, vz. bílá; semeník 4pouzdrý, blizna hlavatá. Tobolky ± kulovité. VI–IX. Tř. Počet chromozómů $2n = 30$ (extra fines). Druh pochází z tropické a subtropické Ameriky, u nás jen ojediněle a přechodně zplaňuje (např. Praha-Zlíchov; Mnichovo Hradiště; Čáslav).

136. *Cuscutaceae* (DUMORT.) DUMORT. – kokoticovité *)

Syn.: *Convolvulaceae* JUSS. p.p.

Lit.: ENGELMANN G. (1859): Systematic arrangement of the species of the genus *Cuscuta*. Trans. Acad. Sci. St. Louis 1:453–523. – YUNCKER T. G. (1932): The genus *Cuscuta*. Mem. Torrey Bot. Club 18:109–331. – BUIA A. (1960): *Cuscutaceae*. In: SÄVULESCU T. [red.], Flora Republicii Populare Romîne 7:155–183. București. – FEINBRUN N. et TAUB S. (1964): The *Cuscuta* species of Palestina. Israel J. Bot. 13:1–23. – FEINBRUN N. (1970): A taxonomic review of European *Cuscutae*. Israel J. Bot. 19:16–29. – HADAČ E. et CHRTEK J. (1970): Notes on the taxonomy of *Cuscutaceae*. Folia Geobot. Phytotax. 5:443–445. – HADAČ E. et CHRTEK J. (1973): Some further notes on the taxonomy and nomenclature of *Cuscutaceae*. Folia Geobot. Phytotax. 8:219–221. – CHRTEK J. (1986, 1987): Poznámky k československým druhům rodu *Cuscuta* s.l. I–III. Zpr. Čs. Bot. Společ. 21:13–20, 1986; 21:107–118, 189–193, 1987. – CHRTEK J. (1988): *Cuscutaceae*. In: BERTOVA L. [red.], Flóra Slovenska IV/4:544–558. Bratislava. – CHRTEK J. et OSBORNOVA J. (1991): Notes on the synanthropic plants of Egypt 3. *Grammica campestris* and other species of family *Cuscutaceae*. Folia Geobot. Phytotax. 26:287–314. – SEVEROVA E. E. (1991): Morfologia cvetka i sistematika povilik (*Cuscuta* L.) evropejskoj časti SSSR. Bjull. Moskov. Obšč. Ispyt. Prir., sect. biol., 96(5):59–63.

Jednoleté, nezelené, parazitické liány. Lodyhy ovíjivé, bělavé, žlutavé až načervenalé, často i různé skvrnitě, na hostiteli přichycené haustorii. Listy redukované na nepatrné šupiny, které mohou zcela chybět. Květenství vrcholičnatá, kulovitá až hroznovitě protáhlá, hustá až řídká. Květy malé, oboupohlavné, pravidelné, (3–)4–5četné, krátce stopkaté až přisedlé; kalich srostlý v krátkou trubku s (3–)4–5 cípy; koruna trubkovitá až téměř zvonkovitá, korunní trubka válcovitá, lysá, stejně dlouhá nebo delší než kalich, v dol. části s různě velkými, celokrajnými až dl. třásnitými šupinami, zakončená 5(–4) trojúhelníkovitými až vejčitými, tupými až špičatými cípy; tyčinky (3–)4–5, přirostlé ke korunní trubce a střídající se s korunními cípy; semeník svrchní, dvoupouzdrý s 2 anatropickými vajíčky v každém pouzdře, čnělky 2 nebo 1, blizny kulovité nebo válcovité až nitkovité. Plod kulovitá až vejcovitá, 2–8 mm dl. tobolek, pravidelně nebo nepravidelně pukající v dol. 1/2, vz. nepukavá, (1–)3–4semenná. Semena 0,6–4,0 mm dl. s embryem bez děloh obklopeným endospermem. – 3–4 rody s 200–250 druhy rozšířenými téměř po celém světě, především však v tropickém a subtropickém pásu. – Entomogam. Alogam. Autogam.

- 1a Čnělka 1; rostliny zpravidla mohutné, s tlustou lodyhou, parazitující především na dřevinách; květy v řídkých, zdánlivých hroznech; tobolek nejčastěji 4–7 mm dl., semena 2–3 mm dl. 1. *Monogynella*
- b Čnělky 2; rostliny zpravidla střední velikosti, parazitující převážně na bylinách; lodyhy nejčastěji tenké; květy v hustých kulovitých klubičkách nebo ± řídkých, krátkých, zdánlivých hroznech; tobolek nejčastěji 2–3 mm dl., semena 0,6–1,8 mm dl. 2

*) Zpracoval J. Chrtek sen.